

Oponentský posudek disertační práce
Ing. Denisy Hrubanové – Šamšulové

PRINCIPY FORMOVÁNÍ ZELENĚ JAKO SOUČÁSTI MĚSTSKÉHO INTERIÉRU.

Školitel: Doc. Ing. Arch. Maxmilián Wittmann Ph.D.

Úvod

Oponent posuzoval již dosti početnou řadu disertací, výzkumných úkolů a metodik, a z nich významnou část pojednávající o zeleni, krajině, urbanizmu a územním plánování na různé kvalitativní úrovni. Disertace Ing. Hrubanové – Šamšulové s nimi nejen snese srovnání, ale řadu z nich převyšuje. Je to zejména systematičnost analýz zvoleného zkoumání (když i jeho základní konkretizace přináší řadu nových pozorování), ale hlavně syntetická, zejména tabulková část má charakter vědeckého přístupu.

Pro ambiciózně uvedené úrovně uživatelů práce tj. úřední orgány a tvůrce územních plánů, projektanty zeleně a studenty příslušných oborů je však práce v prezentovaném rozsahu dosti náročná.

Po tomto úvodním laudatio a právě vzhledem k vysoké úrovni práce si však dovoluji uvést některé podstatnější kritické výhrady – jako diskusi:

Předně již k názvu práce – titulu – termínu „městský interiér“. Je zřejmé, že autorka nemíní klasický trojrozměrný interiér architektonický – vymezený podlahou, stěnami a stropem. Autorčiny příklady zelených interiérů jsou zastropeny nebem – oblohou různých a měnících se barev a struktur, ale také projevů – převážně klimatických. Pak jsou stěny a podlahy v autorčině pojetí buď jen zelené nebo architektonizované případně kombinované. Jestliže je však všechno zkoumání i návrhová část založena na pojmu interiér – proč není odlišen a definován, alespoň stručně – nutně existující pojem exteriér. Tím je nesporně volná krajina (viz popiska k obrázku z Mikulova – „prolínání uličního interiéru s krajinou“. Ale do volné krajiny směřují v autorčině terminologii „zelené mosty“. Jsou ještě součástí městského interiéru nebo již exteriéry? Co když je to řídce zastavěný okraj panelového sídliště s blízkým lesem?

Další připomínkou k diskusi je autorčino pojetí městského interiéru jako výhradně veřejného prostoru. Je to, v soudobém vnímání, onen gehlovsky idylický prostor radostného setkávání a zábavy, nejlépe ve středověkých ulicích a náměstích. Žel patří sem i krádeže, přepady a obtěžování, někdy i slzný plyn a střelba. Takové pojetí veřejného interiéru platí převážně pro staré a kompaktní prostory starší - se zelení jako s funkcí doplňkovou – vesměs jako živými plastikami. (Arch. Roman Koucký – tvůrce územního plánu Prahy rozděluje obytné prostory velkých měst na klasické, kompaktně zastavěné a modernistické, s volnou zástavbou. Ty klasicky tradiční a intenzivně využívané veřejné prostory ulic, náměstí, nábřeží atd. mají však jako přirozenou protiváhu významné prostory polosoukromé nebo soukromé. Jde většinou o blokovou zástavbu s vnitřními dvory a zahradami

intimně poloprivátními, které nějak přirozeně vyrovnávají tu venkovní veřejnost. Jenže v modernistických částech města, kde bydlí v neofunkcionalistické řádkové, zejména panelové výstavbě více jak 70% obyvatel jsou veškeré, velmi rozsáhlé (odstupy domů neurčuje architekt, jenž by si přál kompaktnější městotvorné prostory, ale hygienik: oslunění všech bytů) městské interiéry toliko veřejné. Pak ale výrazně ztrácí obytný, interiérový charakter. Přestože dnes je 76% sídlištních bytů v soukromém vlastnictví (o jejichž společné vnitřní prostory schodišť, vchodů, kočárkárny, kluboven a dílen se vlastníci pečlivě starají) jsou venkovní prostory zcela socialisticky anonymní – všechny všech. Oponent se táže, zda neuzrál čas pro privatizaci malých oplocených polosoukromých zahrad – dvorů s hřištěm a posezením pouze pro vlastníky bytů? Alespoň u nízkopodlažních bytoven? Obec – město, která musí ty rozsáhlé veřejné plochy nákladně udržovat, by to jistě přivítala. První nečetné příklady existují a nejen autorka, ale i další mladí odborníci by je měli zhodnotit a pak navrhnout diferenciaci a obytné zahuštění polosoukromého prostoru v kontrastu s veřejným a dosud anonymním postsocialistickým interiérem. Což budou vždy parkingy apod. Příklady ze zahraničí inspirují. Určitý návrat k blokové intimitě by měly vytvořit právě ploty zahradnických struktur – bez narušení provětrávání a oslunění.

Po této příliš rozsáhlé diskusní úvaze inspirované autorčinou erudicí, ale také letním volnem s dobrou posuzovanou prací, již posudek podle kritérií VUT Brno:

O aktuálnosti tématu není pochyb. Význam zeleně roste s životní úrovní zejména bydlení, jehož pohodě velmi přispívá. V současné době zpomalování satelitního bydlení (zvláště pro zvyšující se náklady na dopravu) je bydlení v klasickém i modernistickém městě intenzifikováno a zeleň se musí silně uplatnit i ve stísněných podmínkách. Pojem „modernizace historické koncepce“ užitý pro typické středověké Náměstí svobody v Brně – jen křižovátku – vlastně rozcestí je diskutabilní. Ty dosud malé lípy tomentosy se v daném prostoru příliš rozrostou a již za 20 – 30 let svou košatostí ten středověk naruší. Tam žádné stromy nebyly - až na nedávné volání veřejnosti a populistické vyhovění.

1. Cíl práce je formulován v kap. 4. 1. na str. 41 až příliš stručně a logickým jeho pokračováním je kap. následující. Tento cíl byl splněn na vysoké úrovni. Početnost dokumentace různých příkladů, někdy omezených na autorčinu osobní cestovní zkušenost, přesto reprezentuje již vysokou statistickou pravděpodobnost. Požadovat schematické půdorysy a řezy k atraktivním foto, které by byly velmi instruktivní by bylo asi nad síly autorky. Pro projektanty by to však znamenalo významnou pomoc. Snad by mohly být zmíněny polosoukromé, vyhrazené nebo přímo soukromé rodinné zahrady navazující na zeleň veřejnou. Materiál je pro projektanty a úředníky územního plánování velmi použitelný – byť velmi rozsáhlý. Studenti se budou inspirovat, ale v jejich zralém věku vytvoří nové návrhy. (Nechť autorka posoudí 20 – 30 a starší literaturu – jak zastarala).

Metodicky z hlediska logického řazení a postupu jednotlivých kapitol měl být cíl a vědecká metoda zkoumání zařazeny hned za úvodem. Ostatní členění disertace je kvalitně uspořádáno. Přes zdánlivou konvenčnost např. „Formování zeleně z historického pohledu“ se zde jeví výrazný a přínosný osobní názor autorky. Oponent

s odvoláním na historické kapitoly připomíná, že většina historické zeleně měla soukromý nebo vyhrazený charakter. Teprve revoluce a demokracie otevřely většinu této zeleně veřejnosti – a soukromá zůstala převážně u rodinných domů, ve vnitroblocích a v zahrádkových osadách. Při veškeré chvále volné funkcionalistické zástavby – podle athénské charty – jedná se většinou o anonymitu zeleně různé kvality. Vrcholem takového pojetí je Corbusierovo ideální město pro 3 miliony obyvatel – v tomto případě vesele naprogramovaných robotů. Schematické zelené plochy mezi padesátipodlažními kasárnami by sloužily jen jako zelená kaše – nebo městský interiér pro cestu od metra do bytu?

2. I při těchto kritických poznámkách je přínos práce nesporný a míra energie a původních idejí, jakož i početná foto- i grafická dokumentace, převážně z autorčiných cest, činí z práce podklad pro útlejší publikaci, která by posloužila širokému okruhu odborníků. Přínos vědecký spočívá ve vědě aplikované. Tabulková část je inspirativní. Vysoce přínosná je pasáž o novém – vertikálním prvku městské zeleně. To je klasický výtvarný motiv městského interiéru. Naopak stojí za kritické uvážení současné nářky na developery = zločince a satelity = ekokatastrofy. O absenci veřejných prostorů v těchto „kaších“ není pochyb, ale jsou potřebné a stojí o ně jejich obyvatelé? Ideový střed – kapličku a náves nepotřebují. Zajedou si do starší části sídel, nebo do centrálního města. Výstavba rodinných domů je jen plynulým pokračováním bydlení městské střední třídy. Už od konce 19. století, většinou podle územního plánu, v naší době s málo účinnými regulativy. Na vesnici se staví rodinné domy od mladšího neolitu kontinuálně. Stále dochází k záboru volné krajiny, ale hustota osídlení ČR ve srovnání s většinou západní Evropy je nízká. Kdy se naučíme stavět elegantní řadovku na prudších svazích jako v Rakousku a Švýcarsku?
3. Formální úprava je zejména ve srovnání s řadou disertací, ale i výzkumnými úkoly početných týmů téměř vzorná. Přemíra fotografií i grafik způsobuje, že jsou většinou malé, ale vždy dobře dokumentují záměr. Žluté nápisy na šedé ploše tabulek jsou špatně čitelné (i se silnějšími brýlemi).
4. I přes některé kritické a diskusní poznámky je práce vysoce přínosná, pečlivě zpracovaná a proto ji doporučuji k úspěšné obhajobě.